

ANNUKKA

Tallitähti kotikentälle

Istuimme Isabell Werthin klinikkaa seuraamassa, ratsastuskaveri ja minä. Kaverilla on takanaan pitkä ja tavoitteellinen (mm. useampia ratsastuskouluoppilaiden mestaruuskisaosallistumisia käsittävä) harrastajaura.

- Eniten sain irti nuorten hevosten ryhmästä, hän kommentoi.
- Siinä tuli esille asioita, jotka tulevat vastaan omilla tunneilla.

Käytännön hyötyä oli varmaan monelle muullekin esimerkiksi neuvoista hevosen rentouttamiseksi. Kyllä tuntipolkekin osaa pistää maanesinnurkassa polkaksi!

- Muiden ryhmien asiat olivat vieraita, kaveri jatkoi.
- Vaikka olenkin lukenut piruettin ratsastamisesta, en ymmärrä oikeastaan mitään täällä näkemästäni.

Fakta on, että perusratsastusta ja istuntaa hiotaan hyvissä kouluisa joka päivä, jokaisella tunnilla. Onko sekini fakta, että vaativan tason (ja sitä vaativammat) liikkeet ovat edistyneillekin tuntioppilaille pääsääntöisesti hepreaa?

Vaikkei niitä itse ratsastaisikaan, aina voi katsella, miten oman tallin tähdet niitä kotikentällä työstävät. On inspiroivaa seurata taitavien, pitkälle edenneiden ratsastajien työskentelyä.

Oma näkemys kehittyi ja motivaatio ainaiseen istunnan parantamiseen säilyi, kun vaativien luokkien ratsukkojen harjoittelua seurataksaan oivaltaa, mitä varten hiottua perusratsastusta tarvitaan. Käsiytyksensä kouluratsastuksesta jää kapeaksi, jos korkeatasoisista ratsastusta näkee vain kisoissa.

Valmennuksiin mennään ratkomaan ongelmia ja työstämään vaikeuksia, ja niitä seuraamalla voi oppia tavattoman paljon. En usko koulu ratsastajien pitävän lajiaan salatieteenä, mutta jollei siihen johdatella jo ratsastuskoulussa, ei ihme, jos väärinkäsityksiä tai ristiriitoja syntyy.

PS. Juttuvinkkejä, kysymyksiä ja muuta postia voi lähettää joko toimittajaan tai sähköpostilla annukka.jarvi@luukku.com

Elämäni hevonen

Mangan Rose
on todellinen löytö

Perniön Ponitallin ratsukaartiin liittyi jokunen vuosi sitten hevonen, jollainen sattuu ammattilaisenkin kohdalle vain kerran elämässä. Kyseessä on tamma Mangan Rose, jonka sukutaulua ei voi luonnehtia kuin kuninkaalliseksi: isä on Kyrklundin MM-hopeamitalistina ratsastuskansan muistiin ikaajoiksi jäänyt Matador, ja emänisä kuuluu esteperiyttäjä King of Diamonds.

Mangan Rose oli hankittu harrastehevoseksi, mutta se taisi olla siihen työhön hieman vaikea, nykyinen omistaja Katariina Rautiainen arvelee.

Meille tullessaan se oli kantavana Herosta ja varsoikin hienon varsan. Se on nyt kolmevuotias puskaori, jolle on jo tulossa tammoja astutettavaksi. Suku puhuu puolestaan.

Perniön Ponitallilla siniverinen tamma ansaitsee elantonsa tuntiratsuna. Alkuun sitä ratsasti opettaja, mutta varsin pian se siirtyi kokeneempien oppilaiden opetusmestariksi.

- Sitä on kiva hoidella, Katariina vakuuttaa.
- Tarhakaverina sillä on vanha suokkiruuna, isoon laumaan sitä on turha laskea.

Kentällä ratsastaessa Mangan Rose on edelleen herkkä ja kuumaa, ne ominaisuudet eivät ole hävinneet mihinkään:

Meillä maastoillaan paljon, ja Mangan Rose käy maastoon ihan aloittelijoillekin. Enemmän ratsastaneet oppilaat ovat päässeet kisaamaan sillä aluetasolla sekä koulua että esteitä, hieman isompiakin luokkia. Sillä on lahjakkuutta molempiin lajeihin, mutta ratsastajamme ovat enemmän estepainotteisia.

Sitä paitsi Mangan Rose rakastaa hyppäämistä, kuten emänisänsäkin teki. Katariina kaavaileekin tammansa astuttamista ensi keväänä; isäehdokas on tietysti oma ori Perran Casanova.

Hevosammatteihin täytyy kasvaa, sanoo valjasseppä Elsa Kettunen

Kettusen Elsa on hevosihminen, jonka tavatessaan alkaa ihmetellä, miten yhteen ihmiseen voikin mahtua niin paljon tietoa. Vaikka Elsa on tällä haavaa tunnettu Suomen Valjas- ja satulasepät ry:n puheenjohtajuudesta, opetustehtävistä ja omasta yrityksestään, hän on perehtynyt laajasti koko hevosalaan. Elsa sanookin, että satulansovittajat, kuten myös kengittäjät, ovat usein konsultteja erityisesti ensimmäisen hevosomistajille.

Elsa kouluttautui hevosenhoitajaksi 80-luvun alussa.

- Yhtenä aineena oli valjastyö, ja innostuin korjailemaan varusteita kotonakin, hän kertoo.

- Opettajana oli neljänkymmenen vuoden kokemuksella Pentti Tanttu, jonka kautta pääsin osalliseksi alan vanhasta suomalaisesta tietotaidosta.

Ennen maatalouden koneellistumista Suomessa oli 400 000 hevosta, ja pelkästään Friitalan tehtaalla 700 henkeä tekemässä niille varusteita. Tänäpäin jäljellä on tuskin mitään.

Kasvu ammattiin

Elsa jatkoi opiskelua ja ryhtyi opettajaksi. Hän ehti suureksi onnekseen työskennellä puoli-toista vuotta Tantun rinnalla opettajana ja sai tehokkaan sisäänajon ammattiin.

- Hevosalan ammatteihin täytyy kasvaa, kiitetään Elsa perustavanlaatuisen totuuden.

- Nykyään monet ratsastuskoulun tai täysihoitotallin perustajat eivät jaksa kymmentä vuotta pitempään, koska he eivät ole pienestä pitäen kasvaneet työhön. Ala pitää mieltää niin omaksi, ettei siitä osaa luopua, koska se kuuluu osana omaan elämään.

- Valitettavasti Suomessa hevosalan hieno perinne pääsi katoamaan, kun maatalous koneellistui. Nyt tilanne räjähtää käsiin. Kun hevosmäärä lisääntyy, ammattilaisia ei ehditä kouluttaa eikä ihmisiä ajaa sisään töihin. Ypäjällä valjastyöhön erikoistuvista hevosenhoitajapöytäkirjoista ei alalle jää edes yhtä vuodessa.

Tietojen vaihtoa ja yhteistyötä

Kaksitoista vuotta sitten Elsa sai kyllikseen opettamisesta, pykälän mukaan toimimisesta ja siitä, ettei voinut vaikuttaa riittävästi omaan työhönsä. Hän päätti ryhtyä yksityisyrittäjäksi.

- Tekijöitä vuonna 1996 oli vähän, heistä osa harrastajia ja jälki sen mukaista. Kateutta ja kyräilyäkin oli.

Suomen Valjas- ja satulasepät ry. onnistui perustamisensa jälkeen kokoamaan alaan vakavasti suhtautuvia tekijöitä yhteen. Kymmenen toimintavuoden aikana jäsenet ovat mm. kehittäneet ammattitaitoaan ulkomailta kutsuttujen kouluttajien kursseilla.

- Kollegoiden kesken vaihdetaan vinkkejä ja keskustellaan. Ajattelemme, ettei keneltäkään ole pois, jos joku toinen hyötyy minun osaamisestani. Satulakauppiainin on luottamukselliset välit, ja yhteistyö pelaa.

Itsenäistä, yksinäistä, rankkaa

Työn parhaisiin puoliin kuuluu itsenäisyys – toisenkin palveluksessa. Työn tuloksen näkee heti, ja onnistumisista tuntee tyytyväisyyttä. Elsa kertoo, että arvostustakin saa:

- Lähes päivittäin joku huokaa kiitollisena, ettei ihanaa kun olet olemassa, nyt hevonen on tyytyväinen elämäänsä. Tai ihmiset soittavat ja pyytävät valmistamaan varusteen, jota ei saa kuin teettämällä.

Arkea ovat 15-tuntisiksi venähtävät päivät. Elsa ajaa työpajaksi sisustetulla autollaan ratsutalleille korjaamaan varusteita sekä sovittamaan ja toppaamaan satuloita 1-3 päivänä viikossa. Ravipäivinä hän lähtee liikkeelle kello 11 ja viipty reissussa kellon ympäri, mutta aamulla hän on jo ehtinyt tekemään vaikkapa toimistotöitä. Kotipäivät vierähtävät verstaalla aamukahdeksasta iltakuuteen. Lisäksi Elsa ottaa Ypäjällä vastaan näyttökokeita ja pitää yrittäjäluentoja.

- Ihanneoppilalla on nöyrä asenne, halu ottaa tietoa vastaan ja oppia kaikkea. Kun opiskelija ryhtyy, pitää nollata omat ajatukset. Jos opettaja yrittää ohjata tekemistä, siinä ei sanota että joojoo, kyllä mä osaan, vaan joo, mä

Elsa Kettunen kannustaa valjas- ja satulasepän uraa aloittavia sitkeyteen.

haluan tehdä kuten neuvotaan. Perusasioiden oppimisen jälkeen voi lähteä soveltamaan. Eräs mestari nimittikin itseään valjasteijiksi!

Nöyryyden lisäksi alalla tarvitaan äärettömän pitkää pinnaa: valjas- ja satulasepän työ on yhtä kärsivällisyyttä vaativaa kuin taiteilijan. On tehtävä satoja yrityksiä, kunnes tulee kelvollista jälkeä. Hyvä fyysinen kuntoakaan ei ole pahitteeksi. Työasennot ovat yksipuolisia ja vaativat käsi- ja sormivoimaa. Vaikka koneet ovat apuna, niitä ohjailaan käsin.

Hevoson ja ihmisen turvallisuudeksi

Valjas- ja satulasepän työ vaikuttaa turvallisuuteen, sekä hevosen että ihmisen. Joskus kyseessä on jopa henki.

- Sepän on ymmärrettävä hevospidon ja hevosurheilun kokonaisuutta, sillä muuten ei näe puutteita eikä huomaa kehitettäviä kohtia, Elsa sanoo. Hän itse tuntee niin työhevosen kuin ravurit ja ratsutkin, samoin harraste- ja urheilukäytön vaatimukset.

- Hevosen anatomia on tunnettava, tiedettävä, miten hevonen lihaksistoaan käyttää. Hevosesta ei pysty ottamaan mittoja, jos anatomian tietämys on heikko. Hevosenkäsitteilytaitoa tarvitaan etenkin satulansovituksessa.

Psykologiselle silmällekin on käyttöä. Samalla kun seppä satulan sovituksessa kysyy hevosen iästä, käytöstä ja muista taustoista, hänen on usein johdateltava hevosomistaja oivaltamaan, että tämänkin on tehtävä osuutensa. Pelkkä sopivan satulan osto ei riitä hevosen pitämiseksi kunnossa.

Entä oma hevonen, onko sitä?

- Hevonen on minusta jotakin varten, ravია, ratsastusta, ei vain koristeena. Tässä työssä minä en voi pitää omaa hevosta, koska sille ei olisi aikaa. ♦

Kehtaisiko kysyä... kilpailusäännöistä ja hevosen kohtelusta

"Saako alue-estekisoissa ratsukon valmentaja nostaa tai laskea esteitä toiseksi kuin on luokan korkeus, vaikka 100 cm? Joidenkin mielestä se on kiellettyä, kun verryttelyalueella on valvoja ja henkilökuntaa. Olen ollut kisoissa, joissa valmentaja laskee esteitä ratsukolle, mutta verryttelyn valvojat kielsivät häntä tekemästä niin vedoten sääntöihin. Onko se oikein? Miten nuorten hevosten kilpailuttaminen aluekisoissa hoidetaan sääntöjen mukaisesti? Miksi kansallisissa käytäntö on toisenlainen?"

Nimim. "Ei nimimerkkiä"

Kansainvälinen stewardi Matti Kuusi sanoo, ettei tunne kyseisen alueen omia sääntöjä, mutta painottaa, että niiden pitäisi tärkeimmiltä osiltaan noudattaa SRL:n kilpailusääntöjä, joiden mukaan verryttelyalueella on oltava verryttelyn valvoja ja estehenkilöstöä. Esteiksi riittää yksi pysty ja yksi okseri.

- Missään ei kielletä esteiden korkeuden muuttamista tai pystyn rakentamista ristikoksi, kunhan se tehdään säännöissä olevien kuvien mukaisesti, vastaa Kuusi.

- Esteen maksimikorkeus on 10 cm yli luokan perusradan maksimikorkeuden. Ratsastajan valmentaja tai muu apuri saa toki muuttella esteen korkeutta.

"Saako aluemestaruusluokassa startata (siis ei kisata mestaruudesta, vaan vain luokkavoitosta), vaikka edustaa alueen ulkopuolista seuraa?"

Nimim. "Menestyksen janoa"

Matti Kuusi muistuttaa, että se riippuu taas kunkin alueen säännöistä ja luokan rajauksesta: Onko luokka avoin vain aluemestaruudesta kilpaileville ratsukoille vai avoin kaikille? Jälkimmäisessä tapauksessa mestaruudesta kilpailevat ratsukot lähtevät luokassa ensimmäisinä. Vai onko luokka avoin a) mestaruudesta kilpaileville b) kaikille ratsukoille jne.

"Jos ratsukko starttaa kilpailun ulkopuolella kilpailunjärjestäjästä riippuvasta syystä, mutta tuomarit syystä tai toisesta kieltäytyvät (puheenjohtajatuomarin ratkaisu) antamasta ratsukolle arvostelua tai olemasta edes läsnä ohjelman ratsastuksen aikana, täytyykö ratsukon sääntöjen mukaan maksaa kaikki maksut? Perustelut?"

Nimim. "Rahastustako?"

- Ilmeisesti kouluratsastuskisoissa sattunut tapaus, Kuusi pohdiskelee.

- Itse vierastan ulkopuolista suoritusta, paitsi nuorten hevosten osalta, kuten estesäännöissä on mainittu. En osaa ajatella, mikä olisi kyseinen järjestäjästä johtuva syy. Ymmärrän siis tuomariston puheenjohtajan kannan.

- Yleensä tällaisissa tapauksissa voidaan päästä ratkaisuun positiivisella asenteella ja keskustelulla, kunhan ei poljeta muiden ratsastajien oikeuksia. Maksun periminen on järjestäjän asia, mutta mainitsemassani estesäännön kohdassa ratsastajalta edellytetään maksun suorittamista.

"Jos virallisen stewardin pätevyyden omaavaa stewardia ei saada aluekisoihin, pitääkö kisat perua, vai voiko stewardina toimia joku muu? Mikä pätevyys riittää?"

Nimim. "Kilpailujaoksen pj."

- Ei kisoja perua tarvitse, lohduttaa Matti Kuusi.

- Estesääntöjen mukaan yksi tuomariston jäsen (=estetuomari) toimii stewardina. "Toimi" voi kestää koko kilpailun ajan tai kiertää tuomariilta toiselle. Tuomariston puheenjohtaja määrittää mitä hän edellyttää stewardien valvojan.

- Olen sitä mieltä, että hyvä ja kokenut verryttelyalueen valvoja on parempi kuin huono, pilkkuihin ripustautuva stewardi. Kuten sanottu verryttelyalueen valvoja on sääntöjen mukaan pakollinen kapistus.

Valmentaja, hevosenhoitaja tai joku muu avustaja saa muuttella puomien korkeutta alue-estekisojen verryttelyssä.

- Koulukisoissa ratsukko voi startata kilpailun ulkopuolella, linjaa Matti Kuusi. Maksun periminen on järjestäjän asia, mutta estesääntöjen perusteella se pitää suorittaa ko. tapauksessa.

”Jos hevosensa antaa ylläpitoon vieraalle täysihoitotallille, miten pitäisi toimia, jotta tietäisi hevosensa saavan asiallista käsittelyä, ja kenelle kuuluu vastuu siitä sekä asioihin puuttuminen, mikäli puututtava on?”

Nimim.

”Huonojakin kokemuksia”

- Jokainen hevosestaan välittävä omistaja tekee kirjallisen sopimuksen hevosen majoitustallin vastaavan ihmisen kanssa ja valvoo sitten sen noudattamista hyväksi katsomallaan tavalla, vastaa Kuusi.

Toki kauempana asuva omistaja voi käyttää ulkopuolista valvojaa, mutta hankaluus on siinä, että väärinkäytökset on pystyttävä todistamaan. Pelkkä ”mulle on kerrottu” ei riitä.

- Jos taas joku näkee tallilla hevosia hakatavan tms., on oltava sen verran kansalaisrohkeutta, että karjaisee riittävän lujaa ”LOPETA!”, Kuusi ehdottaa. Tosin hän myöntää, että se mikä on helppo kirjoittaa paperille, ei ole aina yhtä helppo toteuttaa käytännössä.

Hevosenomistajan on kirjallista ylläpito- tai hoitosopimusta tehdessään sovittava hevosen hyvästä kohtelusta ja käsittelystä. Mahdolliset väärinkäytökset pitää pystyä todistamaan, juorut eivät riitä.

HEVOSENJÄRKEÄ

Elämyseläin hevonen

Meilläpäin on ollut puhetta kaupallisen Elämyskeskuksen rakentamisesta lähiseudun ihmisten viihtymisen takaamiseksi. Vaikka muualla maailmassa jättiostoskeskushankkeet jo ovat vanhanaikaisia ja ympäristön kannalta ei-toivottuja, eteläiseen Suomeen semmoinen vielä pitäisi nostattaa, olivat talousuutiset miten lamavireisiä tahansa.

Ajattelin taas kerran ratsastaa vastatuuleen ja heittää vaihtoehdon, jossa elämykset eivät ole elottomia tavaroita. Kotikunnassani Vihdissä on hevosostaloutta kaikissa sen muodoissa. On kasvattajia, ravitalleja, ratsastustalleja, ratsastusterapiaa tarjotaan tarpeeseen, valjakkoa juhliin, on kouluratsastukseen soveltuva keskus, pieniä kotitalleja ja suurempia täyshiötalleja. Seudulla asuu maineikkaita hevosia ihmisineen, hevoset työllistävät uutteria ihmisiä ja tarjoavat muissa ammateissa ahkeroiville hienon harrastuksen.

Miksei siis tämän kokoisessa kunnassa voisi etsiä toisenlaista Elämyskeskus-idea? Hevosurheilukeskus sopii mainioksi paikaksi myös yhä lisääntyvälle koiraurheilulle, ja se voi olla luontoharrastajienkin tukikohta. Tarvitaan turvalliset maastolenkit ja tässä ilmastossa tarpeelliset hallitilat niille perheenjäsenille, jotka harrastavat hevoslajeja. Lähiseudun pikkutalleilla ei ole omaa maneesia, joten sille olisi treni- ja kisikäyttöä vuorokauden ja vuoden ympäri.

Voisiko kuvitella, että kunta kaavoittaisikin kauppakeskuksen sijaan oikeita elämyksiä tarjoavan hevosurheilukeskuksen, osallistuisi siihen yhtä innokkaasti kuin Ideaparkin suitsuttamiseen? Yrittäjiä omassa kunnassa on alalla jo useita, liikenneyhteydet on keuhattu mainioiksi. Tällä hankkeella saattaisi olla siivet selässään piankin ja toteuttaminen voisi olla realistista hiipivästä lamasta huolimatta.

Ei tarvitse kilpailla Vermon tai Ypäjän kanssa eikä yrittää kaapata Orimattilalta nimeä. Vihdillä on omia hevosvoimia niin paljon, että mietintämyssyn sijasta suunnitelma kannattaisi laittaa kypärään ja silinterihatun ja haastatella alan tuntijoita.

Jos ajatellaan maalais- tai hevosenjärjellä, eläin- ja luontoharrastusten tarjoamien elämysten tarve kasvaa sitä mukaa kun ihmisten järki pääsee mukaan jarruttamaan ylenpalttista ja turhaa kulutusihannoitinta. Yhteiskunta on shoppaillut liikaa, eivätkä elämykset siltä alalta jää mieleen. Nyt on oikeiden luomuelämysten aika, hevoset ja muut eläimet ovat mestareita niiden aikaansaamisessa.

Paluu yksinkertaisempaan elämänlaatuun on tervetullut monenlaisen kipukohtien vaivaamaan suomalaisen elämään. Kontakti luontoon ja eläimiin saattaa parantaa monta vaivaa, sillä eläimet toimivat elämässä parempina oppaina kuin ostoskeskukset.

uma.aaltonen@elisanet.fi